

PAGEO

PALLAS ATHÉNÉ GEOPOLITIKAI ALAPÍTVÁNY

A 28. és 29. ASEAN Summit: A délkelet-ázsiai integráció a kompromisszumok tükrében

Klemensits Péter

PAGEO Kutatóintézet - POLICY BRIEF – 2016. 09. 14.

A 28. és 29. ASEAN Summit: A délkelet-ázsiai integráció a kompromisszumok tükrében

2016 szeptember 6-8. között Laosz fővárosában Vientiánban került lebonyolításra a 28. és a 29. ASEAN Summit. A tanácskozásokon a délkelet-ázsiai országok vezetői mellett Kelet-Ázsia és a csendes-óceáni térség nagyhatalmai is részt vettek. A kompromisszumra való törekvés ellenére több fontos kérdésben is megállapodás született, habár a Dél-kínai-tengerhez hasonló kényes kérdésekben ezúttal sem kerültek közelebb a felek a megoldáshoz.

- A 28. és a 29. ASEAN Csúcsértekezletre 2016. szeptember 6-8. között került sor Laoszban.
- Az első félévben a csúcsértekezlet elmaradása miatt döntöttek szokatlan módon az amúgy félévente tartott esemény összevonása mellett.
- A Kelet-Ázsia csúcsértekezleten az ASEAN 10 tagországa mellett a régió 18 állama is részt vett.
- A délkelet-ázsiai országok több fontos határozatot is elfogadtak, melyek a fokozott integrációt célzó ASEAN közösségi vízió 2025 tervéhez kapcsolódnak.
- Az ASEAN illetve Kína, Dél-Korea és Japán gazdasági együttműködésének megerősítéséről több egyezmény született.
- A dél-kínai-tengeri konfliktust tekintve nem közeledtek az álláspontok, Kína és az Egyesült Államok továbbra is teljesen eltérő módon értelmezi a hágai Állandó Választottbíróság júliusi döntését.
- Barack Obama amerikai és Rodrigo Duterte filippínó elnök viszonya tovább éleződött, amely egyúttal a két ország eltérő politikai céljaira is felhívta a figyelmet.
- A Fülöp-szigetek megváltozott bel- és külpolitikája a reflektorfénybe került, ennek pontos következményei ma még nem láthatóak.
- Obama elnök utolsó ázsiai útja az újraegyensúlyozás koncepciójának megerősítését célozta, eredményességéről azonban megoszlanak a vélemények.

A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségének (ASEAN) csúcsertekezlete

Az évi két alkalommal megrendezésre kerülő ASEAN Summit a szervezet legfontosabb politikai döntéshozó fóruma, melyen a tagállamok legfőbb politikai vezetői vesznek részt. Mára azonban a 3 napos rendezvény már jóval többet jelent a délkelet-ázsiai országok tanácskozásánál, hiszen a Regionális Fórum tagjaival és a Dialógus partnerekkel folytatott tárgyalások során az egész ázsiai-csendes-óceáni térség vezető hatalma képviselteti magát a csúcsertekezleten.

A program általában véve a következő: 1. Az ASEAN vezetők tanácskozása; 2. Megbeszélés az ASEAN vezetők és az ARF partnerek külügyminiszterei között; 3. Az ASEAN+3 (Kína, Dél-Korea és Japán) vezetőinek értekezlete; 4. Az ASEAN+CER (Ausztrália és Új-Zéland) vezetőinek

fóruma. Hagyományosan az ASEAN Summit befejezését követően tartják meg az első alkalommal 2005-ben megrendezett Kelet-Ázsia Csúcsertekezletet, amelyen a régió 18 országának vezetői vesznek részt, beleértve Oroszországot és az Egyesült Államokat is.

A konszenzusos döntéshozatalnak köszönhetően az ASEAN Summit döntéseit többnyire hosszas egyeztetések előzik meg, a határozatok pedig korántsem minősülnek váratlanoknak. Az évek során számos nagy horderejű kérdésben nem sikerült közös álláspontra jutni – ilyen esetekben az egység csupán a retorika szintjén érvényesült – tökéletesen illusztrálva Délkelet- és Kelet-Ázsia országainak politikai megosztottságát.

A világ Vientiánra figyel

2016-ban – rendhagyó módon – a házigazda Laosz javaslatára szeptember 6-8 között az ország fővárosában Vientiánban egyszerre került sor a 28. és a 29. ASEAN Summit találkozójára¹, amelyen az éves elnökséget betöltő Laosz miniszterelnöke, Thongloun Sisoulith vezetésével a délkelet-ázsiai országok állam- és kormányfői számos fontos kérdésben igyekeztek konszenzusra jutni.

Mivel ez volt az első csúcsertekezlet az ASEAN Közösség 2015 decemberi formális megalakulása óta, ezért a 27. Summit alkalmával elfogadott ASEAN Közösség 2025-ös Tervezetével² kapcsolatos egyeztetéseket fokozott figyelem kísérte. Az aláírásra kerülő dokumentumok többsége a várakozások szerint a szervezet növekvő egységét hivatottak bizonyítani, egyúttal elmélyíteni a politikai, gazdasági integrációt.

A hágai Állandó Választottbíróság Dél-kínai-tengerrel kapcsolatos júliusi ítélete tovább feszítette a viszonyt az ASEAN és Kína között, ezért a kompromisszum kialakítása egyáltalán nem tűnt könnyű feladatnak, hiszen Kína továbbra sem

hajlandó elismerni a döntés érvényességét.³ Ráadásul a Kínával szemben követendő politikáról is eltérnek a vélemények a régióban. A 19. ASEAN-Kína Summit során éppen ezért az álláspontok közeledésére aligha lehetett számítani.

Az új filippínó elnök Rodrigo Duterte első külföldi útját szintén nagy érdeklődés előzte meg. Miközben Duterte Kínával szemben igyekezett az elmúlt két hónap során békülékenyebb álláspontot képviselni, a dél-kínai-tengeri kérdésben nem közeledett a két fél álláspontja. Ezzel egyidejűleg a filippínó elnök – válaszul a drogellenes hadjáratát ért vádakra – az Egyesült Államokat is komoly kritikával illette, olyannyira, hogy közvetlenül a csúcsertekezlet előtt még Barack Obama elnökről is sértően nyilatkozott.⁴ Az amerikaiak válaszképpen törölték a két államfő tervezett kétoldalú találkozóját is.

Obama elnök utolsó ázsiai útja részeként, egyúttal az első amerikai elnökként készült Laoszba és a kétoldalú kapcsolatok erősítése mellett elsősorban az ASEAN-USA stratégiai partnerség megerősítése és az újraegyensúlyozás koncepciójának támogatása szerepelt a tervei között.⁵

ASEAN vezetők a csúcsertekezleten szeptember 6-án. Forrás: www.asean2016.gov.la

Döntések és eredmények

A „Vízión valóssággá változtatása a dinamikus ASEAN közösségért” címmel fémjelzett 3 napos csúcsertekezlet során a részt vevő felek számos fontos megállapodást írtak alá, elősegítve az ASEAN és partnerei jövőbeli együttműködését. A hagyományoknak megfelelően viszont, egyes témákban most sem sikerült konszenzusra jutni, e kérdések megnyugtató rendezése még várta magára.

I. *ASEAN Summit*: Az ASEAN tagállamok vezetői – a várakozásoknak megfelelően – megerősítették elkötelezettségüket az ASEAN közösségi vízió 2025-tel kapcsolatban. Jóváhagyták az ASEAN Integrációs munkaterv kezdeményezés 3. szakaszát és a Mestertervet az ASEAN 2025 összekapcsolhatóságáról. Az ASEAN deklaráció az egy ASEAN-ről, egy válaszról című dokumentum pedig a katasztrófa elhárítás területét célzó szorosabb együttműködésről szól. A zárónyilatkozat, amelyben már a Dél-kínai-tenger régióját érintő biztonságpolitikai kérdések is megjelentek – némiképpen meglepő módon – Kína rosszállása ellenére **magába foglalta „egyes vezetők” aggodalmát a kínai szigetfeltöltésekkel és militarizációval kapcsolatban**, melyek aláássák a békét, a biztonságot és a stabilitást a régióban.⁶

II. *ASEAN+3 csúcsertekezletek*: Az ASEAN országok Kínával, Japánnal és Dél-Koreával folytatott tárgyalásainak legérzékenyebb pontja természetesen a dél-kínai-tengeri konfliktus volt. Röviddel az értekezlet kezdete előtt a Fülöp-

szigetek újabb bizonyítékokkal állt elő, melynek értelmében Kína a vitatott hovatartozású Scarborough homokpad feltöltésére készül. Shinzo Abe japán miniszterelnök, csatlakozva Manila aggodalmához szintén a status quo megváltoztatásával vádolta meg Kínát. Peking cáfolta ezen aggodalmakat.⁷

A feszültségek ellenére az ASEAN és Kína között létrejött dialógus partnerség 25. évfordulóján több egyezmény került aláírásra, melyek közül az alábbiak a legjelentősebbek: **2020-ra a felek a kétoldalú kereskedelem mérlegét ezer milliárd dollárra kívánják emelni; közös nyilatkozatot fogadtak el a termelési képességeket érintő együttműködésről; a nem tervezett tengeri találkozásokot érintő magatartáskódex elfogadása pedig a dél-kínai-tengeri fegyveres összetűzés lehetőségét hivatott csökkenteni.**⁸

Japán jelentős mértékben járult hozzá az ASEAN integrációjához, a délkelet-ázsiai régió fejlesztését pedig továbbra is támogatja, az infrastrukturális beruházások mellett pedig elsősorban az egészségügy, az oktatás és az emberi erőforrások területén vállalt kötelezettségeket.

Az ASEAN-Dél-Korea Summit során döntés született a kapcsolatok szorosabbra fűzéséről az **ASEAN-Dél-Korea 2016-2020 akcióterv** rendelkezéseinek megfelelően. 2020-ra a kétoldalú kereskedelmi forgalom összegét tekintve pedig kétszáz milliárd dollár meghaladása a cél.

Az ASEAN+3 országok együttes tanácskozásán a felek elismerték a pénzügyek és az élelmiszerbiztonság területén elért közös eredményeket. Ezzel kapcsolatban két jelentős dokumentumot fogadtak el: **A fenntartható fejlődés elősegítése érdekében folytatott együttműködésről és az Aktív öregedésről szóló nyilatkozatot.**⁹

III. *ASEAN és a dialógus partnerek:* Az ASEAN országok és a többi partner kétoldalú megbeszélésein hozott döntések között kiemelkedik az ASEAN-Ausztrália közös deklarációja a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemben való együttműködésről. Az ASEAN-ENSZ találkozáson pedig **elfogadták az ASEAN és az ENSZ közötti teljes körű partnerség létrehozásához szükséges akciótervet.**

IV. *Kelet-Ázsia csúcsertekezlet:* Habár a tanácskozás zárónyilatkozata sokkal enyhébben fogalmaz, mint az ASEAN vezetők korábbi

nyilatkozata, mindazonáltal megerősítette a béke, stabilitás, a biztonság és a hajózás szabadságának fenntartása melletti elkötelezettséget a Dél-kínai-tengeren, továbbá a vitás kérdések békés eszközökkel történő rendezésének elvét.

Obama elnök ugyanakkor határozottan kiállt az Állandó Választottbíróóság döntése mellett, mint amely segít tisztázni a követeléseket és jogokat a régióban, így a döntés tiszteletben tartására szólította fel Kínát. Kínával szemben Japán is az USA mellé állt, miközben Peking egyes külső hatalmak káros beavatkozására hívta fel a figyelmet.¹⁰

Narendra Modi India, miniszterelnöke viszont a terrorizmus ellenes küzdelem jelentőségéről beszélt, miközben nyíltan a terroristák támogatásával vádolta meg Pakisztánt, a korábbi G20-as értekezleten elhangzott beszédéhez hasonlóan.

A Fülöp-szigetek politikája

A csúcsertekezlet alkalmával a **laoszi miniszterelnök hivatalosan is átadta az ASEAN elnökséget Duterte filippínó elnöknek**, hiszen 2017-ben a szigetország fogja betölteni ezt a tisztséget. A júniusban hivatalba lépett elnök ellentmondásos politikája viszont a csúcsertekezlet során többször is előtérbe került.

A szerdai ülésnapot követően Obama és Duterte találkozója még a két államfő javuló viszonyára engedett következtetni, a Kelet-Ázsia csúcsertekezleten történtek viszont már komolyabb ellentétéről tanúskodnak. A filippínó vezető – aki korábban fejfájásra hivatkozva hagyta ki az ASEAN-USA Summit megbeszéléseit¹¹ – félretéve megírt beszédét, fényképeket mutogatva az amerikai katonák által a filippínók ellen elkövetett gyilkosságokról beszélt.¹² Ezzel

Következtetések

A csúcsertekezlet során **az ASEAN országok vezetői megerősítették elkötelezettségüket az integráció elmélyítése mellett**, melynek 2025-ös tervezett dátuma reálisnak tűnik. A korábbi kompromisszumra törekvő, fokozott

egyidejűleg mérsékelt álláspontra helyezkedett a dél-kínai-tengeri vitákat tekintve és tartózkodott a Kína elleni kemény kritikától. A több mint 2500 áldozatot követelő, nagy visszhangot kiváltó drogellenes kampányához¹³ viszont az ASEAN országok csatlakozását is szeretne volna elérni.

A csúcsertekezlet során nyilvánvalóvá vált, hogy **Obama és Duterte között komoly politikai nézetkülönbség áll fenn, amely pedig a 2 ország viszonyát is hátrányosan érinti.** A filippínó elnök belpolitikai okból kifolyólag kitar a drogkérdésben képviselt álláspontja mellett, külpolitikai értelemben pedig az USA-ra való egyoldalú támaszkodás mellett megpróbálja rendezni a kapcsolatokat Kínával is, elsősorban a gazdasági előnyökben bízva. Az ASEAN elnöksége során ennek a politikának a folytatása várható, természetesen Kína és az USA viselkedésének a függvényében.

előrehaladást előnyben részesítő politika továbbra sem változott.

A Dél-kínai-tengert érintő kérdésekben – ahogy azt várni lehetett – egyáltalán nem közeledtek az álláspontok, erre pedig a közeljövőben nem is lehet

számítani. A Fülöp-szigetek viselkedése egyúttal az USA újraegyensúlyozás politikájával kapcsolatban is komoly kérdéseket vet fel, melynek eredményességére már csupán az új elnök hivatali ideje alatt kapunk választ.

mindazonáltal a megosztottság az egyes tagállamok viszonylatában továbbra is megfigyelhető. Kelet-Ázsia integrációját pedig az eltérő nagyhatalmi stratégiák és érdekek hátráltatják.

Az ASEAN és Kína viszonya összességében viszont a fokozódó együttműködés felé mutat,

Készítette: Klemensits Péter

PAGEO - Policy Brief

Felelős szerkesztő: Bendarzszevszkij Anton
Szerzők: Bendarzszevszkij Anton, Czirják Ráhel, Eszterhai Viktor, Gere László, Klemensits Péter, Maráczai Fanni, Polyák Eszter, Simigh Fruzsina, Vajda Zita

Kiadja a Pallas Athéné Geopolitikai Alapítvány ©
HU-1054 Budapest, Szabadság tér 8-9
www.geopolitika.hu

ISSN 2498-7697

¹ A laoszi külügyminiszter még áprilisban az ASEAN külügyminiszteri találkozón vetette fel a szokatlan kérést, amelyet a résztvevők végül egyöntetűen elfogadtak.

² Részletesebben lásd: ASEAN 2025: Forging Ahead Together. ASEAN Secretariat, Jakarta, 2015.
<http://www.asean.org/storage/2015/12/ASEAN-2025-Forging-Ahead-Together-final.pdf> (2016.09.10.)

³ MEYER: Patrik K.: China's Non-Chinese Approach to the South China Sea. In: The Diplomat, September 03, 2016 <http://thediplomat.com/2016/09/chinas-non-chinese-approach-to-the-south-china-sea/> (2016.09.10.)

⁴ HOLMES, Oliver: Duterte tells Obama 'son of a whore' remark wasn't personal. In: The Guardian, 6 September, 2016 <https://www.theguardian.com/world/2016/sep/06/son-of-a-whore-was-not-meant-to-be-personal-duterte-tells-obama> (2016.09.10.)

⁵ PARAMESWARAN, Prashanth: Obama's Last Asia Trip: What's on the Agenda in China and Laos? In: The Diplomat, September 03, 2016 <http://thediplomat.com/2016/09/obamas-last-asia-trip-whats-on-the-agenda-in-china-and-laos/> (2016.09.10.)

⁶ LOAN, Kim: 28th, 29th ASEAN Summits close in Laos. In: VGPNEWS, 09/09/2016.
<http://news.chinhphu.vn/Home/28th-29th-ASEAN-Summits-close-in-Laos/20169/28331.vgp> (2016.09.10.)

⁷ „Beijing's South China Sea claims scrutinised at summit” In: Al Jazeera News, 7 September 2016
<http://www.aljazeera.com/news/2016/09/south-china-sea-row-overshadows-asean-summit-160907051502873.html> (2016.09.10.)

⁸ „ASEAN Chairmanship 2016 Laos” In: <https://www.asean2016.gov.la/index.php?r=site/newsDetail&page=42> (2016.09.10.)

⁹ „ASEAN Chairmanship 2016 Laos”

¹⁰ SANTOLAN, Joseph: Obama heightens antagonisms with China at East Asia Summit. World Socialist Web Site, 9 September, 2016 <https://www.wsws.org/en/articles/2016/09/09/asea-s09.html> (2016.09.10.)

¹¹ A későbbiek során az elnök már úgy nyilatkozott, hogy elvi kérdésnek tekintette a részvétele lemondását.

¹² A találkozó végén a két államfő kézfogása is elmaradt. BIGORNIA, Doris: No Duterte-Obama handshake at East Asia Summit'. ABS CBN News, Sep 09, 2016 <http://news.abs-cbn.com/news/09/08/16/no-duterte-obama-handshake-at-east-asia-summit> (2016.09.10.)

¹³ HINCKS, Joseph: Philippines: Inside Duterte's killer drug war. Al Jazeera News, 8 September 2016
<http://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/09/philippines-duterte-killer-drug-war-160905094258461.html> (2016.09.10.)